

**KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM BAĞLAMINDA
CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİNDEKİ GENÇLERİN
ALMANLARA YÖNELİK KALIP YARGILARI⁺**

Şehnaz IŞIK*

Özet: İnsanların 21. yüzyılın kaçınılmaz bir gereği olarak günümüz dünyasında doğrudan ya da dolaylı olarak (örn.: internet ortamında) kültürlerarası iletişimde, dolayısıyla kültürlerarası iletişim ortamlarında bulunma olasılığı oldukça yüksektir. Öyle ki, artık bu durum kişinin bütün yaşamı boyunca oldukça sık karşılaşılabileceği bir durumdur. Ancak kalıp yargıların hiç şüphesiz kültürlerarası iletişime olumsuz etkileri bulunmaktadır. Kalıp yargılar, kültürlerarası iletişim olayına engel olmakta, iletişimin kalitesini zedelemekte ve hatta ayrımcılığa yol açarak kültürlerarası iletişime zarar vermektedir. Kalıp yargılar, bünyesinde barındırdığı aşırı genelleme ve eksik bilgiye sahip olma özellikleri nedeniyle, bireysellik göz önünde bulundurulmamaktadır. Bundan dolayı kültürlerarası ilişkilerde yanlış anlamalar, önyargılar, kalıp yargılar ve hatta ayrımcılık karşımızdaki kişinin duygularını zedeleyebilmekte ve etkili bir iletişimi engelleyebilmektedir. Kültürlerarası iletişimde kişinin, karşısındaki başka bir kültüre ait bir kişi hakkında olumsuz kalıp yargılara sahip olması, onun söz konusu kişiyle ilişkiye girmeye hazır olmadığı anlamına gelmektedir ki, bu gerçekten de kültürlerarası iletişimi büyük ölçüde engellemektedir.

Günümüz olanaklarının günümüz insanlarına, dolayısıyla üniversite öğrencilerine sağladığı olanaklar olan yurtdışı lisans, yüksek lisans ve doktora ve özellikle Erasmus programları aracılığıyla doğrudan kültürlerarası iletişimde, dolayısıyla kültürlerarası iletişim ortamlarında bulunma fırsatını bulan Cumhuriyet Üniversitesinde öğrenim gören bazı üniversite öğrencileri Almanya'da bulunmaktadır. İşte bu nedenden dolayı, bu araştırmada amaç, Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi bünyesinde yer alan Alman Dili ve Edebiyatı, İngiliz Dili ve Edebiyatı, Türk Dili ve Edebiyatı ve Tarih Bölümü son sınıf öğrencilerinin Almanlara yönelik kalıp yargılarını ortaya çıkarmaktır. Araştırma betimsel nitelikte olup tarama (survey) modeline dayalı nicel bir çalışma özelliğine sahiptir. Araştırmanın çalışma grubu yukarıda adı geçen bölümlerin son sınıf öğrencileri olup 139 kişidir. Araştırmada bilgi toplama aracı olarak kullanılan tarama listesinde 37 sıfat çifti yer almaktadır. Sonuç

⁺ Bu çalışma, 2012 yılında tamamlanan doktora tezinden uyarlanmıştır.

^{*} Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü, Sivas.

olarak, araştırmaya katılan 139 üniversite öğrencisi Almanlara yönelik genelde olumlu olarak nitelendirebileceğimiz sıfatları işaretlemişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Kültürlerarası iletişim, Kalıp yargı

**The Stereotypes And Prejudices
Of The Young People In Cumhuriyet University
Towards The German In The Context Of Intercultural Interaction**

Abstract: Nowadays people are always in intercultural communication because of the reality of 21st century (either directly or indirectly in internet). It is a usual situation that can be faced lifelong. It is obvious that stereotypes have some negative effects on intercultural communication. Stereotypes, which are used in daily life, prevent intercultural communication by discrimination, affect the quality of communication. Because stereotypes have got over generalizations and have got lack of communication, individualization is not considered at all. In stereotypes, all the miscommunications, prejudices and even discriminations can harm the individual's sensations and effective communication. The fact that in intercultural communication, an individual who has stereotypes and prejudices against the person who is in another social group has got negative stereotypes towards the people around him means he is not ready to have a relation with the mentioned people. This situation prevents intercultural communication mostly. Nowadays, there are lots of possibilities of intercultural education (like Erasmus) for university students, master's education, and doctoral education. The students in Cumhuriyet University have a chance to be in intercultural setting (sometimes in Germany). Therefore, our aim is to find the stereotypes of the students (of the departments of German Language and Literature, English Language and Literature, Turkish Language and Literature, History in the Faculty of Letters of Cumhuriyet University) against the German people. The present study has a descriptive survey model, and is a qualitative research. 139 4th year students of the above mentioned departments participated in the experiment group. There was 37 pair of adjective in the questionnaire form. As a result, most of 139 participants (who are university students as mentioned above) signed positive adjectives against the German people

Key words: intercultural communication, stereotypes

Giriş

21. yüzyılın temel özelliklerinden biri, kültürlerarası ilişkilerin bireysel ve toplumsal düzlemlerde yoğunluk kazanmış olmasıdır. Öte yandan teknolojik gelişmelerin iletişim ve ulaşım kazandırdığı yenilikler, ülkelerarası hareketliliği de öne çıkardı. Denilebilir ki, kültürlerarası ilişkilerin

yoğunlaşmasıyla hareketlilik birbirlerini destekleyerek gelişen iki eksenidir. Bu durum, kültürlerarası iletişim kavramını üzerinde önemle durulması gereken bir kavram olarak gündeme taşımıştır. Son çözülmeye istenen, kültürlerarası iletişimin karşılıklı zenginleştirici bir biçimde gerçekleşebilmesidir. Ancak, burada farklı kültürlerin bir aradlığında yanlış anlaşılmaktan kaynaklı çatışmalar da doğabilir. Öyleyse, bu bağlamda eğitim sürecine de önemli görevler düşmektedir. Önemli olan, olası çatışmaları önleyebilecek farklı kültürden insanların birbirlerine saygıyla yaklaşabilmelerini sağlayabilmektir. Bu noktada, eğitim sürecinde genel olarak yeniden bir yapılanmaya ve yeni düzenlemelere gidilmelidir.

Son yıllarda kültürlerarası(lık) kavramı (interkulturell-interculturall) öncelikle sosyal ve kültür bilimleri alanlarında oldukça sık telaffuz edilmekte olup giderek çok disiplin, bilim kültürlerarası bilim dalı olarak anlaşılmakta, görülmektedir. Bu kavram üzerinde bu güne kadar yeterince durulduğu söylenemez (Wierlacher, 1993: 54). Türkçedeki kültürlerarası iletişim teriminin Almanca ve İngilizce karşılıklarına baktığımızda (Alm. Interkulturelle Kommunikation, İng. Intercultural communication) interkulturell ya da intercultural kelimelerindeki “inter-” ön ekinin “-arası/arasın(d)a” anlamına geldiğini görürüz. Bu ön ek, dilimize “-arası” şeklinde çevrilmiştir. Kültürlerarası(lık), çeşitli kültürler arasındaki, dolayısıyla kültürlerarası ilişkileri içeren bir anlam taşımakta (Drosdowski, 1990: 357) olup kültürlerarası iletişim terimi adından da anlaşılacağı gibi “kültürlerarası anlaşmayı ya da kültürel sınırların ötesinde anlaşmanın özelliklerini içerir” (Apeltauer, 1995: 102). Bunu daha iyi anlamak için bu iletişimin karşıtı olan kültürleriçi iletişimi verelim. Bu iletişimin yabancı karşılıklarında (Alm. Intrakulturelle Kommunikation, İng. Intracultural communication) “intra-”, ön eki ise “içinde, zarfında” anlamındadır. Bu, bize “intra-” ön ekinin “inter-” den farklı olarak bir şeyin içinde bulunan veya oluşan bir şeyi belirtir (Apeltauer, 1995: 102). Bundan dolayı bu “intra-” ön ekini (kültürler)-içi şeklinde dilimize çevirmeyi uygun buluyoruz. Kültürleriçi iletişim, bir kültüre ya da aynı kültüre mensup insanların arasındaki iletişimidir (Lüger, 1993: 91). Bu yaptığımız açıklamalardan sonra bir Alman ile bir Amerikalı arasındaki iletişimi/anlaşmayı kültürlerarası iletişim/anlaşma olarak nitelerken, buna karşılık Kuzey ve Güney İtalyalı iki İtalyan’ın arasındaki iletişimi/anlaşmayı ise kültürleriçi iletişim olarak niteleyebiliriz.

Kültürlerarası iletişimin çerçevesini belirleyen Donec (1991: 222), ‘gerçek’ bir kültürlerarası iletişim durumu olarak, Kültür X’in taşıyıcısı/sahibi ve Kültür Y’nin taşıyıcısı/sahibinin, birbirlerine karşı oluşturdukları önyargı ve kalıp yargıları, kurdukları iletişim içinde, ki bu iletişim kültürlerarası iletişim ortamıdır, ortadan kaldırmaları, azaltmaları ve birbirlerine karşı güven ve farklı olan değerlerine yönelik anlayış kazanmaları şeklinde görmektedir. Bu kültürlerarası iletişim durumunda amaçlanan ulusların iletişimde bulunmaları,

başka bir anlatımla, ulusların anlaşmalarıdır. Bilindiği üzere iletişim kelimesi, anlaşma kelimesiyle eş anlamı olarak sıkça kullanılmaktadır. Bu nedenle, bu kültürlerarası iletişim durumuna ‘ulusların anlaşması’ şeklinde bir üst başlık verebiliriz. Bock (1980: 152) ve Hexelschneider de (1988: 127-128) kültürlerarası iletişimi, dolayısıyla kültürlerarası anlaşmayı ulusların birbirleriyle anlaşması olarak görmüş olup bu kültürlerarası iletişim/anlaşma yoluyla ulusların birbirine olan önyargı, kalıp yargı ya da yanlış anlamaları azaltılabileceğini, ortadan kaldırılabileceğini ve böylelikle dünya barışına götüren bir yol olduğunu ifade etmişlerdir. Donec (1991: 225) ise gerçek bir kültürlerarası iletişimin ideoloji, teknoloji, sanat transferi gibi kültürel değerlerin alış verişi ve bölgesel çatışmalar, ekolojik problemler, bilimsel olarak işbirliği gibi uluslar arası problemlerin üstesinden gelmede çeşitli ulusların iş birliğini sağlama gibi temelde iki önemli işlevi olduğunu belirtmektedir. Bütün bu ifadelerden gerçek bir kültürlerarası iletişimin insanlığı, içinde önyargı ve yanlış anlaşmaların, dolayısıyla da bunların yol açtığı kin ve düşmanlığın olmadığı bir dünyaya bir pencere, bir kapı açmakta, kısacası, barışın anahtarı olmaktadır.

Kültürlerarası iletişime kalıp yargıların hiç şüphesiz olumsuz etkileri bulunmaktadır. Kalıp yargılar, bünyesinde barındırdığı aşırı genelleme ve eksik olma özellikleri nedeniyle bireysellik göz önünde bulundurulmamaktadır. Bundan dolayı kültürlerarası ilişkilerde yanlış anlamalar, önyargılar, kalıp yargılar ve hatta ayrımcılık karşımızdaki kişinin duygularını zedeleyebilmekte ve etkili bir iletişimi engelleyebilmektedir. Guan (1995: 186), önyargı ve kalıp yargıların, kültürlerarası iletişim olayına engel olması, iletişimin kalitesini zedelemesi ve ayrımcılığa yol açması sebebiyle kültürlerarası iletişime zarar verdiğini belirtmektedir. Kültürlerarası iletişimde kişinin, karşısındaki başka bir kültüre ait bir kişi hakkında olumsuz kalıp yargılara sahip olması, onun söz konusu kişiyle ilişkiye girmeye hazır olmadığı anlamına gelmektedir ki, bu gerçekten de kültürlerarası iletişimi büyük ölçüde engellemektedir. Ayrıca, önyargı ve kalıp yargılar psikolojik iş ve eylemlerimizi etkileyerek algılamada seçici hafızamızı seçmekte ve önyargı ve kalıp yargılarımızı destekleyen noktaları aramaktayız. Bundan dolayı karşımızdaki kişiyi gerçek anlamda anlamak için kullandığımız zaman, ön yargı ve kalıp yargılarımızı doğrulamak için kullandığımız zamandan çok daha az olmaktadır. Bu da iletişimin kalitesine zarar verebilmektedir. En kötü olanı ise kişinin başka kültürden olana karşı taşıdığı sert önyargı ve kalıp yargılarının söz konusu kişiye karşı ayrımcılığa neden olabilmektedir. Bu durum davranış ve dilde saldırganlık olarak görülebilmektedir.

Kısacası, gerçek bir kültürlerarası iletişimin amacını, dolayısıyla kültürlerarası iletişimi ve anlama/anlaşmayı tökezleten ya da engelleyen en önemli etmen, insanların kendi yaşam ve kültür çevresinden olmayan insanlara, yani yabancılara olan önyargıları, kalıp yargıları olup birçoğu bunlardan ve her

şeyden evvel yabancıнын kendisi, dünyası, yaşam biçimi ve kültürü hakkındaki bilgisizlikten dolayı bu insanlarla aralarında oluşan yanlış anlama ve anlaşmalardır. İşte, bu nedenle insanlardaki, başka bir ifadeyle, öğrencilerdeki kültürlerarası iletişimi ve kültürlerarası anlama/anlaşmayı engelleyen ve ayrıca yanlış anlama ve anlaşmaya neden olan önyargı, kalıp yargı gibi pürüzlerin azaltılmasına, mümkünse ortadan kaldırılmasına yönelik eğitsel bir çaba, eğitsel bir amaç, eğitim ve öğretim programlarında yer almalıdır.

Kalıp Yargılar

Türkçe karşılığı olarak ‘kalıpyargı’ kelimesini kullandığımız stereotip (Alm. Stereotyp, İng. stereotypes) kavramı, Latince olan ve katılık anlamına gelen ‘stereos’ ile iz anlamına gelen ‘tupos’ kelimelerinin bir araya gelmesiyle meydana gelmiştir. Bu kelime ya da kavram baskı teknolojisinden alınma olup günümüzde matbaacılıkta halen kullanılmakta olan bir sayfa veya paragraf için metalden hazırlanan dökümlere verilen bir tür kalıbın adıdır. Bu dökümden oluşan kap hazırlanıp bitirildikten sonra üzerinde yapmak istediğimiz düzeltme ve değişiklikler kabın tümü bozulmadan yapılamamaktadır. Bußmann (1983: 504), bu terimin matbaa dilinden alındığını ve bunun duygularla belirlenmiş, gruplara özgü genellikle bilinçsiz ve katı biçimdeki (ön-) yargıları ifade ettiğini belirtmektedir.

Kalıp yargı kavramı, özellikle sosyal psikoloji, sosyal dilbilim, sosyopolitik ve hatta dil felsefesi gibi sosyal bilimlerdeki ve ayrıca günlük dildeki çeşitli durumlara göre değişen anlamlarıyla sıkça kullanılmakta olan bir kavramdır (Dorfmueller, 1992: 174–175). Quasthoff (1973: 13), kalıp yargı kavramını öncelikle sosyo psikolojik bir görünüm olarak görmektedir. Bu kavram sosyal psikologlardan önce psikiyatristler aynı duruş, hareket ve konuşma biçiminin mekanik olarak sık sık tekrarlandığı bir bozukluk için kullanmışlardır. Günümüzde halen rutin, katı ve tekrarlanan davranışları ifade etmek için etolog ve klinik psikologlar bu kavramı kullanmaktadırlar (Harlak, 2000: 42).

Kalıp yargı kavramını, ilk kez Walter Lippmann 1922 tarihli çalışması olan “Public Opinion” adlı kitabında kullanmıştır. Bu eserinde Lippmann, kitle iletişim araçlarıyla meydana gelen seçici bir gerçeklik algısının yani kitle iletişim araçlarının gerçekliğin algılanmasında seçici bir role sahip olduğunu eleştirisini yapmaktadır. Lippmann, Amerikan ilişkilerinde demokratik açıdan serbest düşünce oluşumuna yardım ve stabilize etmeyi amaçlamaktadır. Böylece kalıp yargı kavramı bir gazeteci anlatımıyla oluşturularak politik hedeflerle birleştirilmiştir. Böylelikle bu kavram, politik-, iletişim- ve sosyodilbilim, ve hatta psikoloji gibi sosyalbilimler için de kullanılmıştır. Lippmann’a göre kalıp yargılar, kafalardaki, dolayısıyla düşüncelerdeki sabit resimlerdir (Redder, 1995: 313). Gerçeklik veya gerçek çevre, insanların bununla başa çıkamayacak kadar çok büyük ve karmaşıktır. İşte, insanlar bu karmaşık çevreyle başa

çıkabilmek için bu çevrenin basite indirgenmiş bir resmini zihinlerinde oluştururlar. Böylelikle bir sözde çevre (İng. quasi-environment) yaratırlar. Kalıp yargılar, insanların bu çok büyük ve karmaşık olan gerçek çevrede yani dünyada yolunu bulabilmesi için bir çeşit haritalardır. Ancak, Lippmann, kalıp yargıların gerçek çevreyi, yani gerçekliği yansıtmada kısmi ve yetersiz olduğunu da ifade etmiştir. Kısmi sözcüğü, burada, kalıp yargıların hem eksik hem de yanlı oldukları anlamındadır. Kişinin kendisini haklı gösterecek savunma mekanizmasıdır. Kalıp yargılar, ayrıca insanın objektif ve dengeli düşünmesini engelleyen kör noktalarıdır. Bu kör noktalar değişime karşı oldukça dirençlidirler (Harlak, 2000: 42-43). Bütün bunlar, kalıp yargıların olumlu ama aynı zamanda olumsuz yanının, bakış açısının olduğunu bize göstermektedir. Bu konuda Lippmann, kalıp yargıların olumsuz bakış açılarından biri olarak, bu kalıplaşmış düşünme biçiminin insanların kendisinden, dolayısıyla bu düşünme biçiminden sıyrılıp dışarıya doğru bakmalarını zorlaştırdığını ve kişinin çevresini, dünyasını sadece kategorilere göre tipik olarak tanımasının ve onu kalıplar haline indirgemesinin tehlike yarattığını belirtmektedir. Diğer taraftan ise Lippmann, kalıp yargı şeklinde düşünmenin iki olumlu işlevini, biri bilgi ve düşünmenin ekonomik olması işlevini, diğeri ise savunma işlevini vurgulamaktadır (Metin, 1990: 37).

Lippmann'ın kalıp yargı kavramını bilimsel olarak kavramlaştırdıktan sonra bu konuda ilk sosyal psikolojik araştırma, Katz ve Braly tarafından 1933'te yapılmıştır. Onların yaptıkları çalışmalarda önyargı ve kalıp yargıların birbirleriyle olan bağlantısı incelenmeye çalışılmıştır. Önyargıların bir grup insanda ortak olmasının o gruba ait kültürde kullanılan kalıp yargılarla ilgisi bulunduğunu belirterek belirli gruplar için kullanılan kalıp yargıların içeriklerini incelemeye başlamışlardır. Onlara göre, kişilerin çeşitli ırk grubuna ait olan bireyleri tek tek tanımaları mümkün olamayacağına göre, kişilerdeki belirli gruplara yönelik görülen bu görüş birliği, bu kişilerin içine bulunduğu Amerikan kültürünün ürünü olan kalıp yargıların neden olduğu önyargıları temsil etmektedirler. İşte, bundan dolayı önyargı ile kalıp yargıların arasındaki bağlantı incelenmeye başlanmıştır. Irksal önyargı, irksal isimlere yönelik yüksek düzeyde tutarlı, içerisinde duygusal tepkiler bulunan, oldukça genelleştirilmiş bir grup kalıp yargılar olup ırk isimlerine ait tipik karakteristikler hakkında bir inanç ve bu ırka ait tipik kişilik özellikleriyle ilgili bir değerlendirmeyi ifade etmektedir. Yaptıkları çalışmalar sonucunda ise kalıp yargıları, temsil ettiği gerçeklere çok az uyan ve önce tanımlayıp sonra gözlemlediklerimizden çıkan sabit bir izlenim anlamına gelen bir tür inanç (Harlak, 2000: 44) olarak tanımlamışlardır.

Katz ve Braly'ın çalışmalarına benzer çalışmaları inceleyen araştırmacılar bu çalışmalardaki kalıp yargılar hakkında varılan sonuçları şöyle özetlemektedir:

1) Geniş insan gruplarını birkaç tane genel, ortak niteliğe, yani kalıp yargılara dayandırarak nitelenmeye yönelik insanlarda bir hazırlık, bir eğilim mevcuttur.

2) Geniş insan gruplarına yönelik kalıp yargılar değişime karşı oldukça dirençlidirler. Bunların değişimleri, ancak sosyal, politik ve ekonomik değişimlere bir cevap olarak meydana gelir. Fakat bu değişim çok yavaş olur.

3) Kalıp yargılar, oldukça genç yaşlarda, öyle ki, stereotipin söz ettiği grup hakkında hiçbir kesin bilgiye sahip olmadan önce öğrenilir.

4) Kalıp yargılar, gruplar arasında sosyal gerilimler meydana geldiğinde daha fazla kullanılır ve daha düşmanca olur.

5) Kalıp yargılar, çok az düşmanlık içerdiğinde fazla problem yaratmazlar. Aksi olduğunda ise oldukça problem çıkarırlar. (Harlak, 2000: 48-49)

Kalıp yargı kavramı, daha sonraları 1950'lilerde, Amerika'da ve özellikle Gordon Allport tarafından 1954'deki "The Nature Prejudice" adlı kitabında yeniden ele alınmıştır. Burada kalıp yargı kavramının karşısına ya da yerine önyargı kavramı konulmuştur. Kitapta, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Almanya'daki faşist barbarlıklar ve Amerika'daki ırksal huzursuzluklar gibi sorunların olduğu bir dönemde büyük insan gruplarının diğer insan gruplarına yönelik düşmanca davranışlarının arkasında hangi kişisel izlenimlerinin (yüklemelerinin) ve sosyal psikolojik algı ve kanaat yapılarının olabileceği üzerinde durulmaktadır. Allport, Adorno tarafından 1950'de ortaya atıldığı 'Otoriter(-yen) kişilik/karakter kuramını ve buna yönelik çalışmaları temel alarak buna benzer bir çalışma yapmıştır (Redder, 1995: 313). Burada Allport, insan zihninin düşünme olayını nasıl gerçekleştirdiğini açıklarken, insanların gruplara yönelik değerlendirme ve yargılara varmada kategorilendirme sürecinden bahsetmektedir. Kategoriler, insanın ne gördüğü, nasıl yargıladığı, ne yaptığı ile çok sıkı bir ilişkisi vardır. Bundaki asıl amaç, insanın algıladıklarıyla yaşama olan uyumunu kolaylaştırmak, yani yaşama olan uyumumuzu hızlı ve dengeli olmak gibi görünmektir. Allport, burada kategorilendirmeden bahsederken aslında kalıp yargı kavramından söz etmektedir. Çünkü kalıp yargılar ya da kalıp yargılama, kategorilendirmenin doğrudan ve doğal bir sonucu olarak kabul edilmektedir.

1960'luların sonunda Alman dilbiliminde, özellikle toplumsaldilbilimde kalıp yargılara yönelik araştırmalar ilk defa yer almıştır. Bu çalışmaları öncelikle Uta Quasthoff 1973'teki "Soziales Vorurteil und Kommunikation – eine sprachwissenschaftliche Analyse des Stereotyps" adlı monografisi ile başlatmış ve ardından Angelika Wenzel 1978'teki "Stereotype in gesprochener Sprache" adlı yapıtıyla onu izlemiştir. Quasthoff (1973: 28) kalıp yargıyı şöyle tanımlamaktadır: "Bir kalıp yargı, sosyal gruplara ya da bu sosyal grupların üyesi olan kişilere yöneltilmiş bir kanaatin dilsel ifadesidir. Bu kanaat, haklı bir sebebe dayanmayan, basitleştirilmiş ve genelleştirilmiş biçimde olup duygu

yüklü bir eğilimle bir sınıfın kişilerine belli özellikleri ya da davranış biçimlerini kabul ya da red eden mantıksal biçime sahiptir. Dilbilgisel açıdan cümle olarak tarif edilebilir.”

Quasthoff'un bu tanımı, kalıp yargı kavramını açıkça dilbilimsel bir kavram olarak yapılandırmaktadır. Geleneksel olarak sosyopsikoloji ise kalıp yargı kavramını, kanaatin zihinsel kategorisi olarak ele almaktadır. Günümüzde artık kalıp yargı kavramı, hem dilbilimde hem de (sosyo-) psikolojide hiç şüphesiz bilgi işleme paradigmasının, başka bir ifadeyle bilişsel dilbilimin metotları ışığı altında, daha ziyade bilgilerin belli biçimlerde işlenmesi (Bkz. Schaff 1980, Quasthoff 1987, Schönbach 1981) ya da belli bilgi yapıları/bütünlükleri olarak (Bkz. Quasthoff 1981) ifade edilmektedir.

Kalıp yargı kavramından, 1980'lerde, Amerika'da ve daha sonra Avrupa'ya da sıçrayan politik açıdan dürüstlük ve doğruluk içerikli tartışmalarda söz edilerek, önyargı ve kalıp yargıların oluşturduğu kategorilerin ırkçılığa sebep olduğu üzerinde durulmuştur. Buna yönelik çalışmalar yapanlara örnek olarak ise van Dijk, Margret ve Siegfried Jäger ve Jager/Januschek'i gösterebiliriz (Redder, 1995: 314).

1990'lı yıllarda ise Avrupa'da, Doğu Bloğu Devletlerinin yıkılması ve özellikle Doğu ve Batı Almanya'nın birleşmesi ile kalıp yargı kavramından sosyopolitik ve dilbilimde yine söz edilmeye başlandı. Doğu Avrupa, eski ve yeni Almanya'daki bilim adamları Bielefeld'deki Disiplinlerarası Araştırma Merkezi'nde yaptıkları deneysel araştırmaları “Doğu Avrupa Devletlerindeki Ulusal Kendi ve Yabancı İmajları” başlıklı bir proje olarak sunmuşlardır. Bu projenin amacı günlük söylem ve özellikle kitle iletişim araçlarında sıkça yer alan kalıp yargılar hakkında halkın bilinçlendirilmesi idi. Bielefeld Araştırmalarının dikkat çekici bir sonucu ise kalıp yargı kavramının kullanımının giderek azalması ve bunun yerine kategori kavramının giderek artması olmuştur (Redder, 1995: 315).

Bilişsel psikolojide, insanların dünyayı algılamalarındaki temel sürecin kategorilendirme olduğu kabul edilmektedir. “Çevremizdeki her şeyi belirli özelliklerine göre sınıflandırarak algılarız. Fiziksel objelerin, yani nesnelerin algılanmasındaki bu süreç, sosyal uyarıların, yani çevremizdeki diğer insanların ya da grupların algılanmasında da geçerlidir. Kişiler, kategorileri oluştururken, aynı zamanda o kategorinin üyelerine ilişkin değerlendirmeler de yaparlar. Bu değerlendirme ya da yargılar, kalıp yargı kavramı çerçevesinde ele alınmaktadır. Kalıp yargı kavramı yeni olmakla birlikte, özellikle son yıllarda daha yaygın olarak incelenmektedir” (Harlak, 2000: 5). İnsanlar zihinlerindeki yarattıkları sözde gerçekliğin dışında oldukça fazla uyarana sahip çok büyük ve karmaşık bir çevrenin, dolayısıyla asıl bir gerçekliğin içinde yaşamaktadırlar. Bu nedenle de bu çok büyük ve karmaşık olan çevreden, gerçeklikten gelen uyarınlara başa çıkabilmek için onları belli kategorilerde toplayarak böylelikle

gerçekliği bu kategorilere indirgeyerek basitleştirmektedirler. Ve bunun bir sonucu olarak da gerçekliği, gerçek çevreyi/dünyayı algılaması, tanınması, edindiği belli kategorilere göre olmaktadır. Bu yolla gerçeklik anlamlı hale getirilmiş, yani anlamlandırılmış olmaktadır. Bu ise bize dış gerçekliği, algılamamızdan bağımsız olarak düşünmenin yanlış olduğunu göstermektedir. Bunun nedeni ise başta değindiğimiz gibi insanın dünyada yolunu bulabilmesi için onu kategorilendirmesidir. Kategoriler, bizim algı, düşünme, duygu, hareket ve dil kullanımımıza kadar etkilemekte, başka bir ifadeyle, bizi yönlendirmektedirler. Kalıp yargı ve kalıp yargılama ise kategorilendirmenin özel bir biçimidir. Bundan dolayı, kalıp yargı ve kategori kavramları birbirlerinin yerlerine kullanılabilirlerdir.

Kalıp yargıların dildeki görünümü olarak dilsel biçimlerine gelince, kalıp yargılar, genelleştirilen özellik atıfları olarak “bütün X’leri Y olarak nitelenmek” şeklinde olan dilsel biçimdeki ifadelerde ortaya çıkmaktadır (Esser, 1992: 35). Bu dilsel biçimdeki atıflar ise bir grubun ya da bir toplumun, ulusun üyeleri olan kişiler hakkında yapılır. Buna göre kalıp yargıyı bir grubun ya da bir toplumun, ulusun üyeleri olan kişiler hakkındaki “aşırı-genelleme yoluyla oluşturulan basitleştirmeler” (Fischer; Wiswede, 1997: 258) olarak tanımlanabilir. Buna örnek olarak, ‘Almanlar çalışkandır’ ya da ‘Almanlar disiplinlidir’ ifadelerini verebiliriz.

Sözel ifade formları olarak gündelik dilde kullanılan kalıp yargılar karşımıza farklı şekillerde çıkmakta olup bu formların aktarımı yoluyla da uzun süre devamlılığını korumaktadır. Sözel ifade formları olarak kalıp yargı karşımıza üç şekilde çıkmaktadır:

1) Basit Sözel Formlar: Bu basit formlar, sözcüğün açık anlamından yararlanılarak sıfat olarak kullanılması sonucu elde edilmektedir.

2) Daha Karmaşık Formlar: Bunlar kalıp yargının bir cümle olarak ifade edildiği formlardır.

3) Daha Karmaşık Sözel Formlar: Bunlar ise masal, hikaye, efsane, anekdot, fıkra ve türkü gibi sözel formlardır (Kartarı, 2001: 195–196).

Kalıp yargıları, cümle ya da sıfat olarak ifade edildiği formlar olarak daha yakından inceleyecek olursak, tüm cümle olarak kalıp yargı, genel geçer bir ifadeyi içermektedir. Ancak her cümle, kalıp yargı değildir. Cümlenin bir sosyal grubu yönelik olması ve önyargının rasyonalizasyonuna sağlaması gerekmektedir. Örnek olarak, “a) İskoçlar cimridir b) Brezilyalılar sıcakkanlıdır” (Wenzel, 1978: 16). Bu ifadelerin mantıksal çözümlemesini, başka bir anlatımla mantıksal bir biçimde verecek olursak, “a) (x) [S (x) → G (x)] Bütün x’ler için geçerlidir: Şayet x İskoçların sınıfına aitse, o zaman x cimrilerin sınıfına aittir. b) (x) [B → H (x)] Bütün x’ler için geçerlidir: Şayet x Brezilyalıların sınıfına aitse, o zaman x sıcakkanlıların sınıfına aittir” (Wenzel, 1978: 16).

Fakat yukarıda da değindiğimiz gibi, genel geçer bir ifade içeren bütün cümleler kalıp yargı değildir. Örneğin: Bütün kediler miyavlar ya da bütün tahtalar serttir cümlelerinde duygusal bir değer bulunmadığından bunları kalıp yargı olarak kabul edemeyiz. Gerçi yukarıdaki mantıksal biçime bu cümleler uysa da, bir sosyal gruba karşı bir atıfta bulunulmamaktadır.

Araştırmanın Amacı

Günümüzde teknoloji ve ulaşım gibi her alandaki baş döndürücü gelişmeler, kişinin kültürlerarası bir iletişim ortamında bulunma olasılığını arttırmaktadır. Özellikle, artık yurtdışında lisans, yüksek lisans ve doktora ve özellikle Erasmus programları aracılığıyla Cumhuriyet Üniversitesinde öğrenim gören üniversite öğrencilerinden bazıları doğrudan kültürlerarası iletişimde, dolayısıyla kültürlerarası iletişim ortamlarında bulunma fırsatı bulmakta olup yine bu öğrencilerin bir kısmı bu programların biri aracılığıyla Almanya'da bulunmaktadır. Kısacası, söz konusu yurt dışı eğitim programları aracılığıyla öğrenciler başka kültürden olan insanlarla bir arada olmakta, dolayısıyla kültürlerarası iletişim ortamlarında bulunmaktadır. Bu bile tek başına bu araştırmayı yapmamızda çok önemli bir sebeptir. İşte bu sebepten dolayı, araştırmamız Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi bünyesindeki Alman Dili ve Edebiyatı, İngiliz Dili ve Edebiyatı, Türk Dili ve Edebiyatı ve Tarih Bölümü son sınıf öğrencilerinin genel olarak Almanlara yönelik kalıp yargılarını belirlemeye yönelik bir amacı içermektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi bünyesindeki Alman Dili ve Edebiyatı, İngiliz Dili ve Edebiyatı, Türk Dili ve Edebiyatı ve Tarih Bölümü son sınıf öğrencilerinin genel olarak Almanlara yönelik kalıp yargılarını belirlemeye yönelik bir amacı içeren bu araştırmada tarama modelinin kullanıldığı betimsel nitelikte nicel bir çalışmadır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyip verilerin açıklanmasını, yorumlanmasını amaçlayan araştırmalardır (Karasar, 2009: 77; Balcı, 1995: 222).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi bünyesindeki Alman Dili ve Edebiyatı, İngiliz Dili ve Edebiyatı, Türk Dili ve Edebiyatı ve Tarih Bölümü öğrencilerinin 2011–2012 akademik yılında 4. sınıfta öğrenim gören 162 öğrenci oluşturmaktadır. Ancak çalışma grubundan 33 öğrenciye ulaşılamadığından, bu araştırma 139 öğrenci üzerinden yapılmıştır.

Bu çalışma grubuna, dolayısıyla örnekleme ilişkin kişisel bilgiler şöyle özetlenebilir: Araştırmaya katılan öğrencilerin % 43,9'u (61 kişi) erkek, % 56,1'i (78 kişi) bayan öğrencidir. Bu öğrencilerin % 4,3'ü 1985, % 6,5'i 1986, % 15,1'i 1987, % 29,5'i 1988, % 26,6'sı 1989, % 18'i 1990 doğumlu olup, bu çalışmada en fazla 1988 (% 29,5) (41 kişi) ile 1989 (% 26,6) (37 kişi) doğumlu öğrenciler yer almaktadır. Öğrencilerin hepsi dördüncü sınıf öğrencileri olup % 20,9'u (29 kişi) Alman Dili ve Edebiyatı, % 14,4'ü (20 kişi) İngiliz Dili ve Edebiyatı ve % 41'i (57 kişi) Türk Dili ve Edebiyatı ve % 23,7'si (33 kişi) ise Tarih bölümü öğrencilerindedir. Katılanlardan % 8,6'sı (12 kişi) Almanya'da bulunmuş, % 91, 4'ü (127 kişi) ise Almanya'da bulunmamıştır. Almanya'da bulunanların % 4,3'ü (6 kişi) Almanya'da 'Erasmus programı' aracılığıyla bulunmuş, % 4,3'ü (6 kişi) ise 'tatil/gezi' amaçlı Almanya'da bulunmuştur. Almanya'da bulunanların % 3,6'sı (5 kişi) 0-3 ay, % 2,9'ü (4 kişi) 3-6 ay, % 1,4'ü (2 kişi) 6-12 ay, % 0,7'si (1 kişi) ise 12 ay+ Almanya'da bulunmuştur.

Veri Toplama Aracı

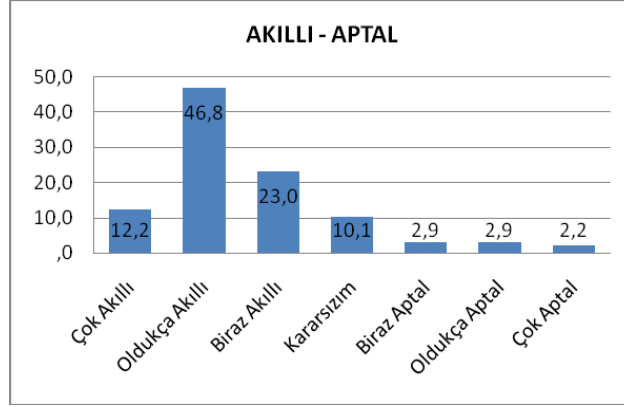
Bu çalışmada Osgood duygusal anlam ölçeği kullanılmıştır. Ancak birbirine zıt 37 sıfat çifti ise Österreich-BetrACHTUNG I (1992: 34) ve Deutsch Aktiv Neu (1991: 97) ders kitaplarından yararlanarak araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Çalışma grubundan, birbirine zıt 37 sıfat çiftinden Alman halkı, dolayısıyla Almanlar için tipik olarak düşündüğü sıfatı işaretlemeleri istenmiştir. Sıfat çiftleri SPSS programına girilirken 1'den 7'ye kadar olan kodlama sistemi uygulanmıştır. İlk üç kod genelde olumlu olarak nitelendirebileceğimiz sıfata katılma derecesini belirlerken (örneğin 1: Çok Akıllı, 2: Oldukça Akıllı, 3: Biraz Akıllı), son üç kod ise genelde olumsuz olarak nitelendirebileceğimiz sıfata katılma derecesini belirtmektedir (örneğin 5: Biraz Aptal, 6: Oldukça Aptal, 7: Çok Aptal). 7'li ölçeğin ortasında yer alan 4 numaralı kod ise her iki sıfat çifti arasında kalan "Kararsız" seçeneğine karşılık gelmektedir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) programının Ver.18 moduna girilmiş, elde edilen veri tabanından gerekli analizler yapılmıştır. Bu şekilde veri tabanına girilen sıfat çiftlerine uygun olarak tablo ve grafikler elde edilmiştir.

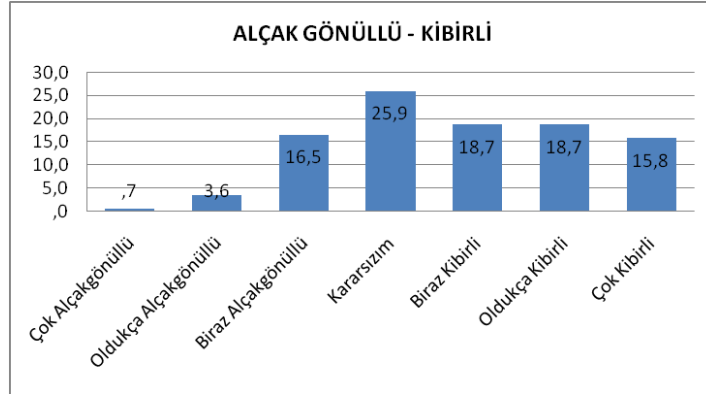
BULGULAR VE YORUM

Çalışma grubundan, birbirine zıt 37 sıfat çiftinden Alman halkı, dolayısıyla Almanlar için tipik olarak düşündüğü sıfatı işaretlemeleri istenmiş olup aşağıdaki şu bulgulara ulaşılmıştır:

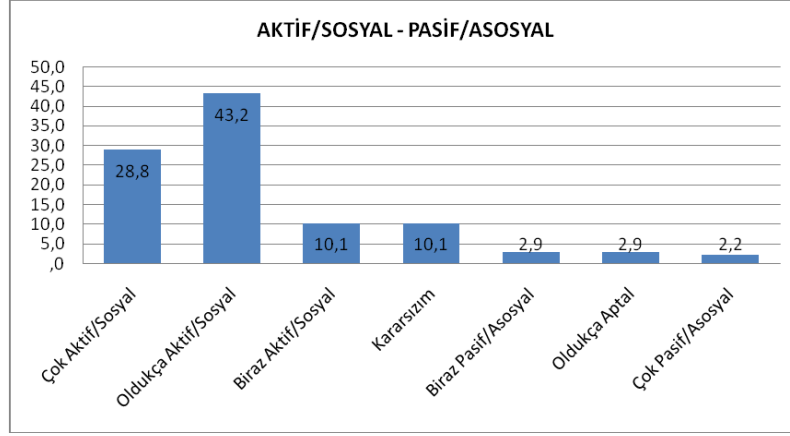
Grafik 1

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 82'si Almanları 'akıllı', % 8'i ise Almanları 'aptal' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları 'akıllı' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'akıllı' bulunduğunu söyleyebiliriz.

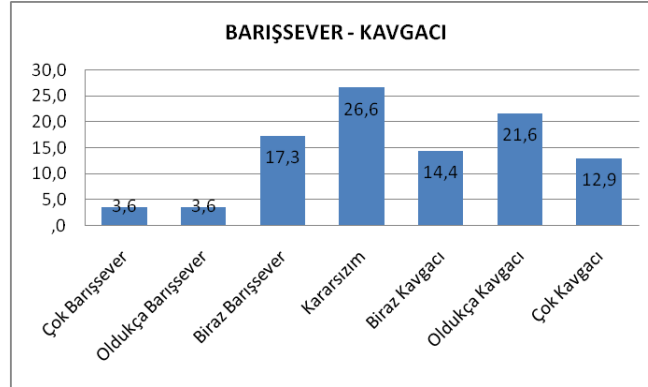
Grafik 2

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 20,8'i Almanları 'alçakgönüllü', % 53,2'si ise 'kibirli' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları 'kibirli' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'kibirli' bulunduğunu söyleyebiliriz.

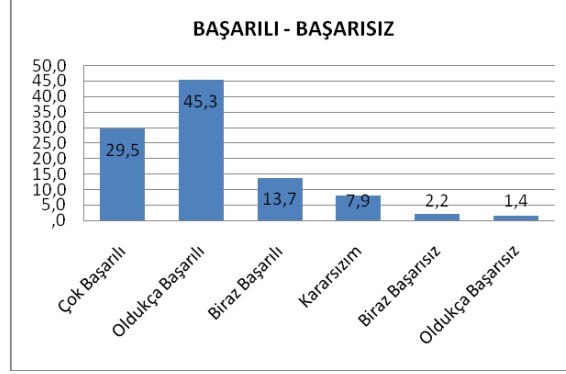
Grafik 3

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 82,1'i Almanları 'aktif/sosyal' bulmakta, % 8'i ise 'pasif/asosyal' bulmaktadırlar. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları '**aktif/sosyal**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'aktif/sosyal' bulunduğunu söyleyebiliriz.

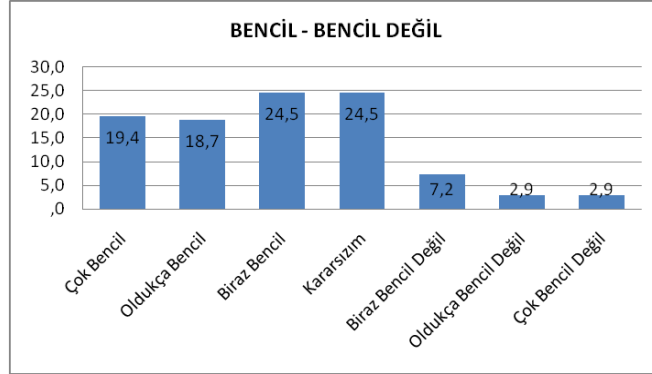
Grafik 4

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 24,5'i Almanları 'barışsever', % 48,9'u Almanları 'kavgacı' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları '**kavgacı**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'kavgacı' bulunduğunu söyleyebiliriz.

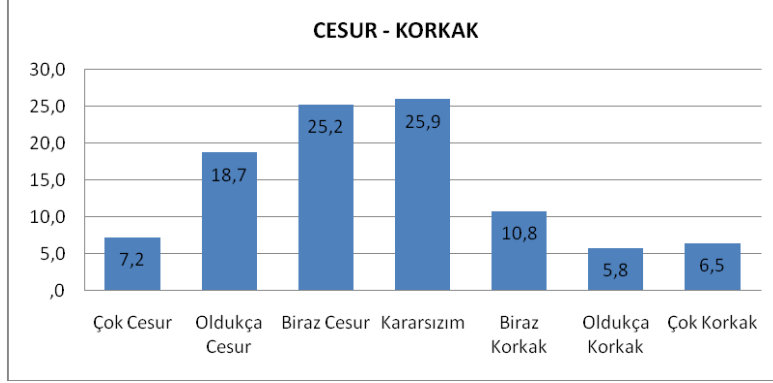
Grafik 5

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 88,5'i Almanları 'başarılı', % 3,6'sı ise Almanları 'başarısız' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanlar Almanları '**başarılı**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'başarılı' bulduğunu söyleyebiliriz.

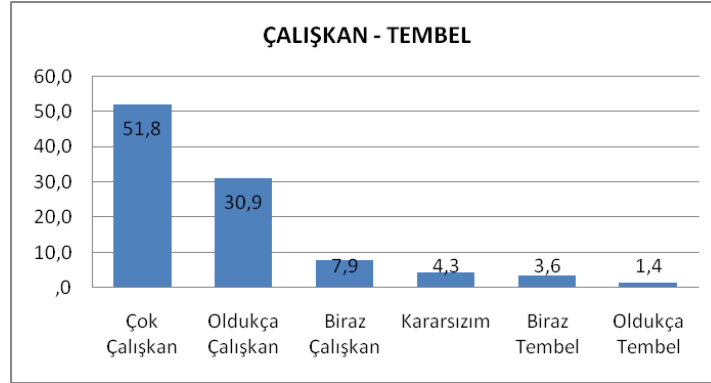
Grafik 6

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 62,6'sı Almanları 'bencil', % 13'ü ise Almanları 'bencil değil' bulmaktadırlar. Sonuç olarak, çalışmaya katılanlar Almanları '**bencil**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'bencil' bulduğunu söyleyebiliriz.

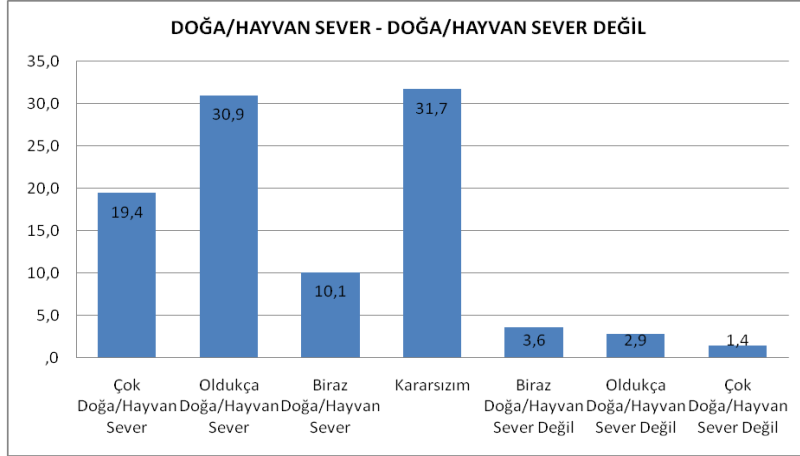
Grafik 7

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 51,1'i Almanları 'cesur', % 22,1'si ise Almanları 'korkak' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanlar Almanları '**cesur**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'cesur' bulduğunu söyleyebiliriz.

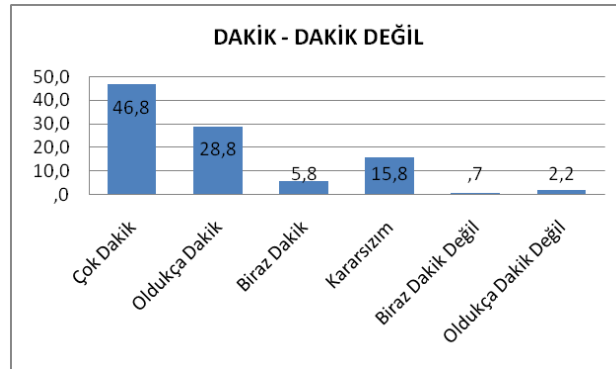
Grafik 8

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 90,6'sı Almanları 'çalışkan', % 5'i ise Almanları 'tembel' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanlar Almanları '**çalışkan**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'çalışkan' bulduğunu söyleyebiliriz.

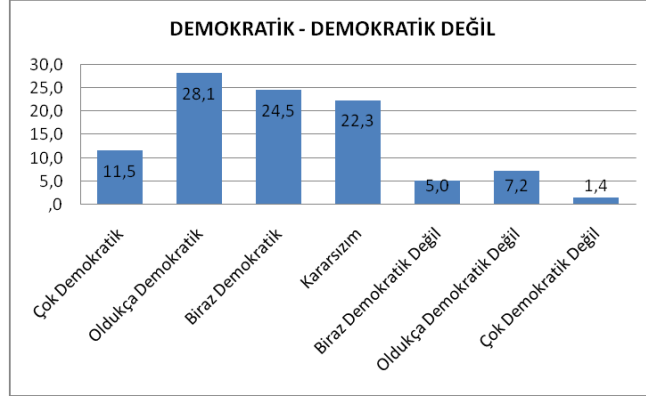
Grafik 9

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 60,4'ü Almanları 'doğa/hayvan sever', % 7,9'u 'doğa/hayvan sever değil' bulmaktadırlar. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları '**doğa/hayvan sever**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'doğa/hayvan sever' bulunduğunu söyleyebiliriz.

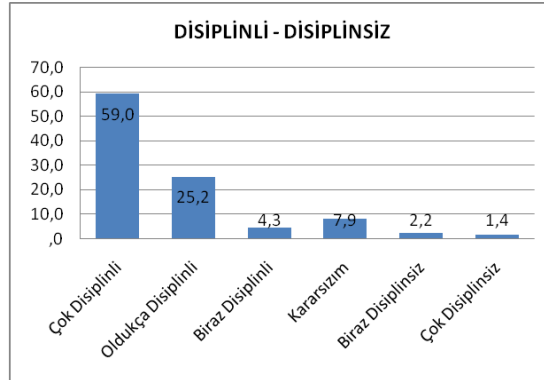
Grafik 10

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 81,4'ü Almanları 'dakik', % 2,9'u Almanları 'dakik değil' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları '**dakik**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'dakik' bulunduğunu söyleyebiliriz.

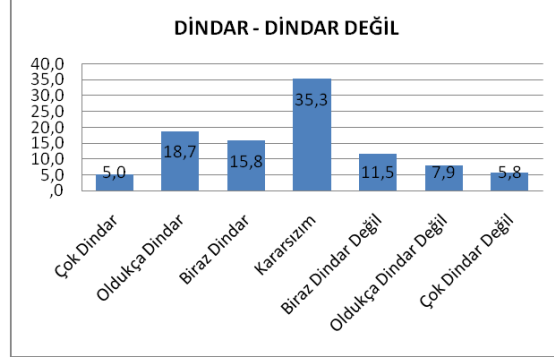
Grafik 11

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 64,1'i Almanları 'demokratik', % 13,6'sı ise 'demokratik değil' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları '**demokratik**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'demokratik' bulunduğunu söyleyebiliriz.

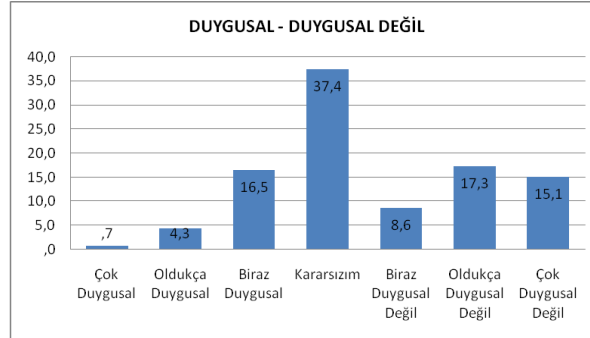
Grafik 12

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 88,5'i Almanları 'disiplinli', % 3,6'sı ise Almanları 'disiplinsiz' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları '**disiplinli**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'disiplinli' bulunduğunu söyleyebiliriz.

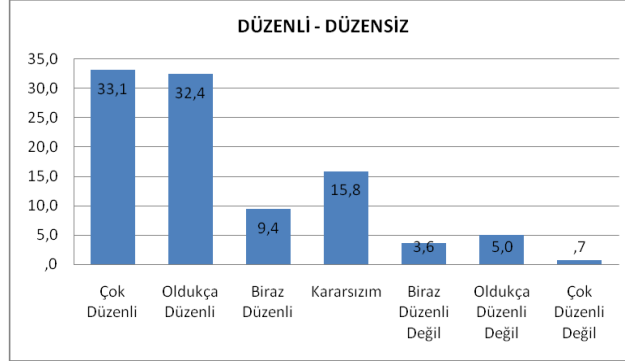
Grafik 13

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 39,5'i Almanları 'dindar', % 25,2'si ise Almanları 'dindar değil' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları '**dindar**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'dindar' bulunduğunu söyleyebiliriz. Ancak bu konuda çalışmaya katılanların kararsızlık oranları (% 35,3) yüksektir.

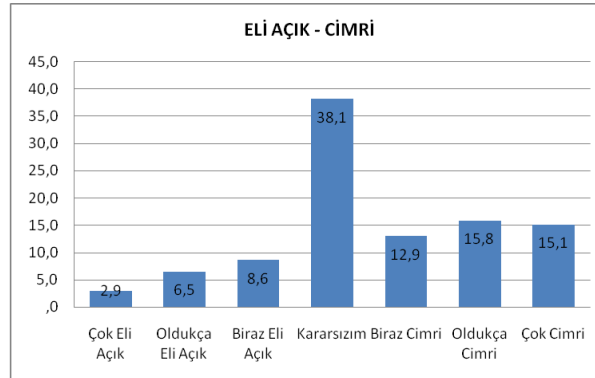

Grafik 14

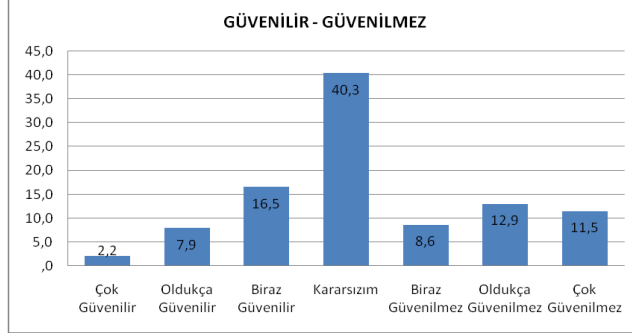
Yukarıdaki grafikten de anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 21,5'i Almanları 'duygusal', % 41'i ise Almanları 'duygusal değil' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları '**duygusal değil**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'duygusal değil' bulunduğunu söyleyebiliriz. Ancak bu konuda çalışmaya katılanların kararsızlık oranları (% 37,4) yüksektir.

Grafik 15

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 74,9'u Almanları 'düzenli', % 9,3'ü ise Almanları 'düzensiz' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları '**düzenli**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'düzenli' bulunduğunu söyleyebiliriz.

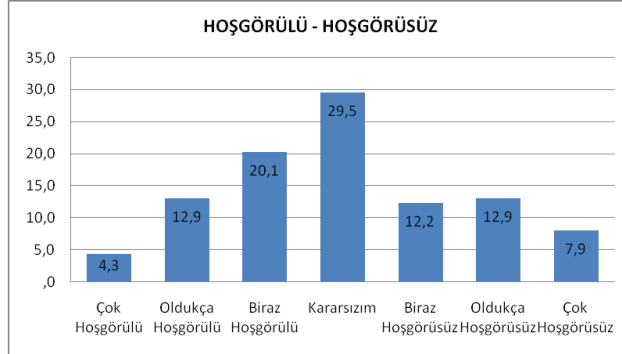
Grafik 16

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 18'i Almanları 'eli açık', % 43,8'i Almanları 'cimri' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları '**cimri**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'cimri' bulunduğunu söyleyebiliriz. Ancak bu konuda çalışmaya katılanların kararsızlık oranları (% 38,1) yüksektir.

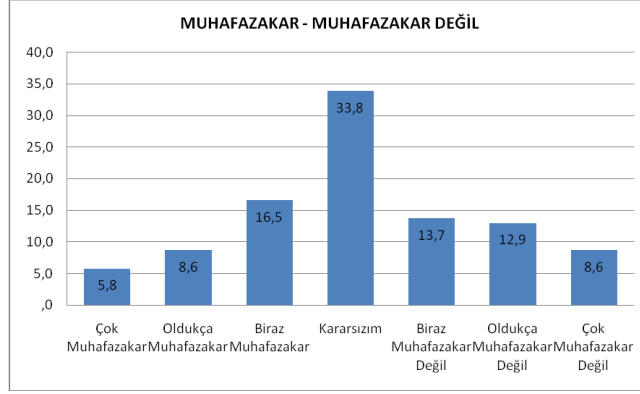
Grafik 17

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 26,6'sı Almanları 'güvenilir', % 33'ü ise Almanları 'güvenilmez' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları 'güvenilmez' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'güvenilmez' bulunduğunu söyleyebiliriz. Ancak bu konuda çalışmaya katılanların kararsızlık oranları (% 40,3) yüksektir.

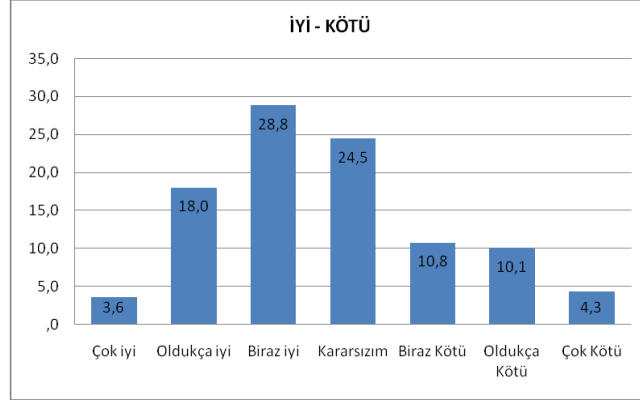
Grafik 18

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 37,3'ü Almanları 'hoşgörülü', % 33'ü ise Almanları 'hoşgörüsüz' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları 'hoşgörülü' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'hoşgörülü' bulunduğunu söyleyebiliriz.

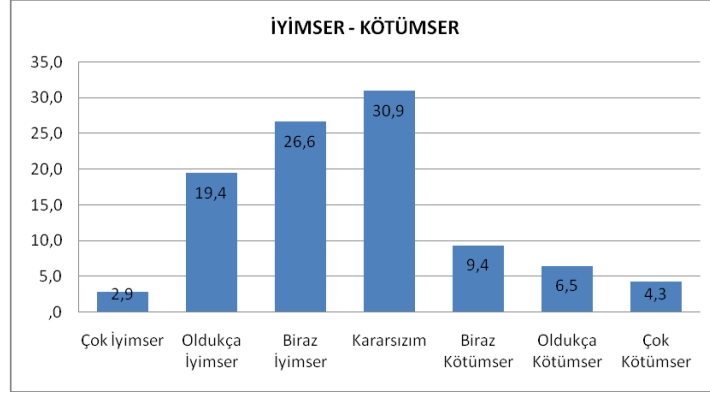
Grafik 19

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 30,9'u Almanları 'muhafazakâr', % 35,2'si ise Almanları 'muhafazakâr değil' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları '**muhafazakâr değil**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'muhafazakâr değil' bulunduğunu söyleyebiliriz.

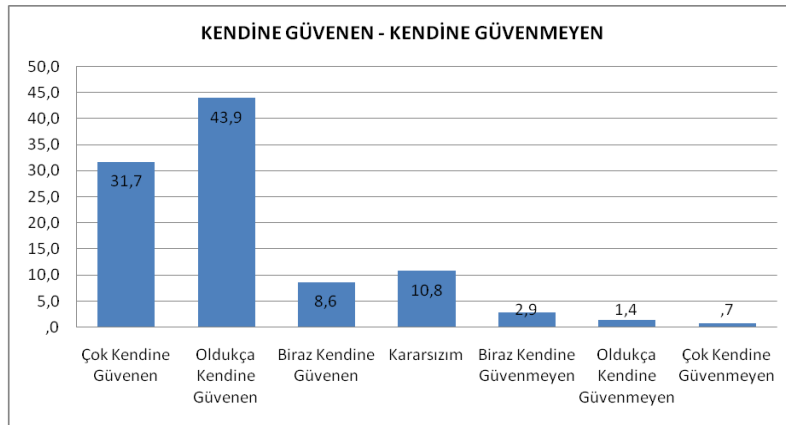
Grafik 20

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 50,4'ü Almanları 'iyi', % 25,2'si ise Almanları 'kötü' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları '**iyi**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'iyi' bulunduğunu söyleyebiliriz.

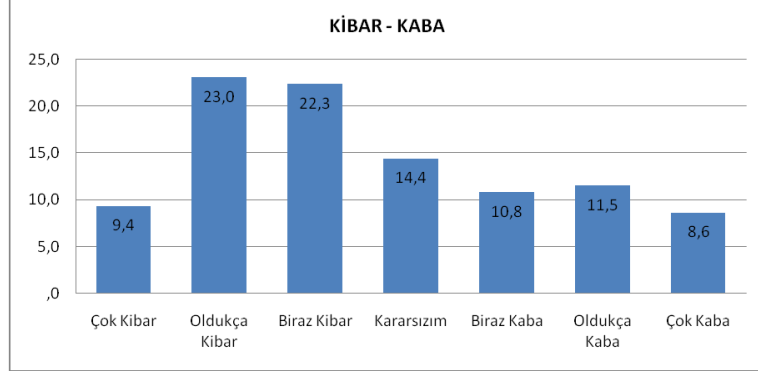
Grafik 21

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 48,9'u Almanları 'iyimser', % 20,2'si ise Almanları 'kötümser' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları 'iyimser' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'iyimser' bulunduğunu söyleyebiliriz.

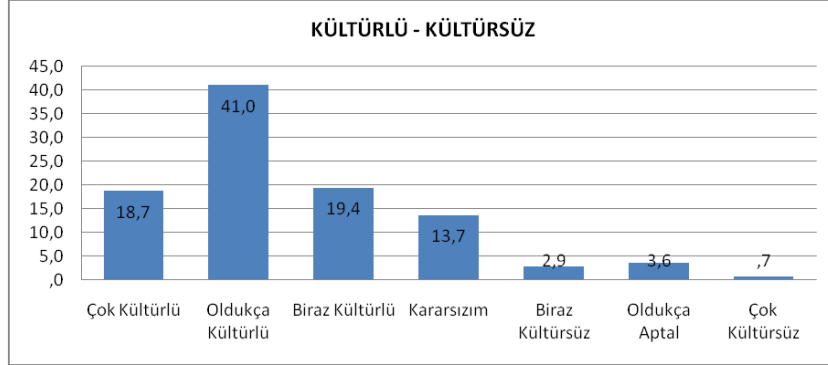
Grafik 22

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 84,2'si Almanları 'kendine güvenen', % 5'i ise Almanları 'kendine güvenmeyen' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları 'kendine güvenen' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'kendine güvenen' bulunduğunu söyleyebiliriz.

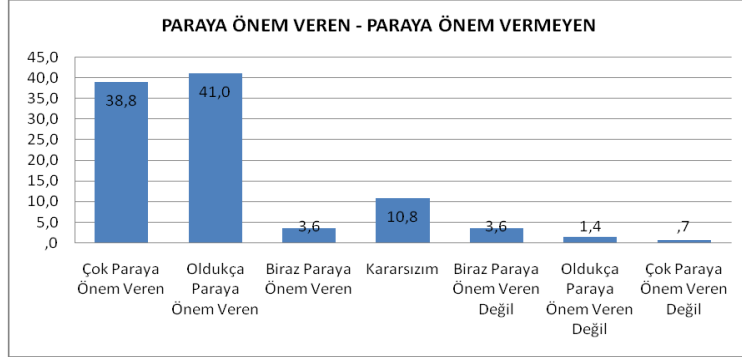
Grafik 23

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 54,7'si Almanları 'kibar', % 30,9'u ise Almanları 'kaba' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları '**kibar**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'kibar' bulunduğunu söyleyebiliriz.

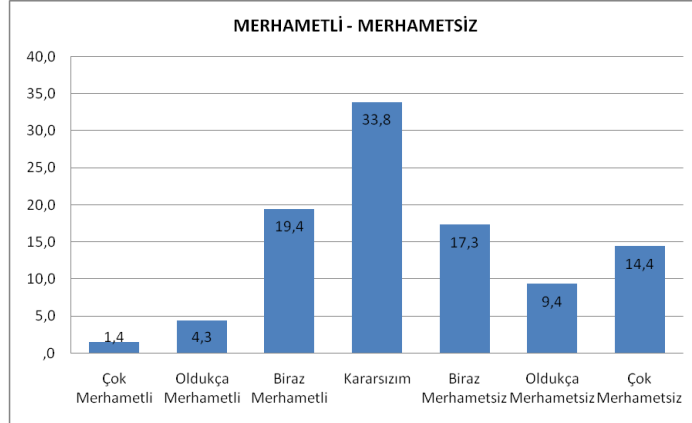
Grafik 24

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 79,1'i Almanları 'kültürlü', % 7,2'si ise Almanları 'kültürsüz' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları '**kültürlü**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'kültürlü' bulunduğunu söyleyebiliriz.

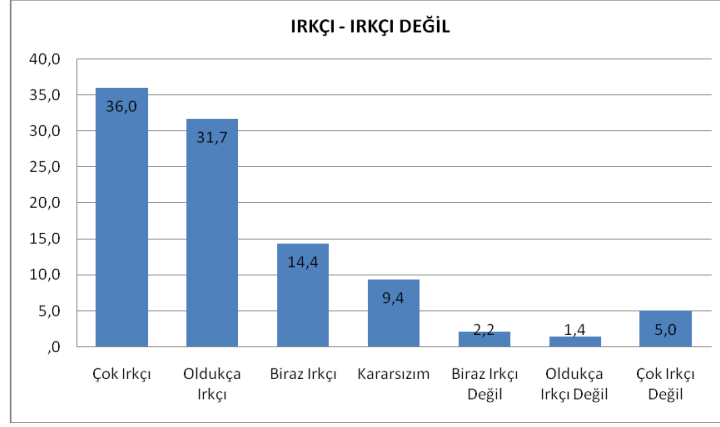
Grafik 25

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 83,4'ü Almanları 'paraya önem veren', % 5,7'si ise Almanları 'paraya önem vermeyen' olarak bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları '**paraya önem veren**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'paraya önem veren' bulunduğunu söyleyebiliriz.

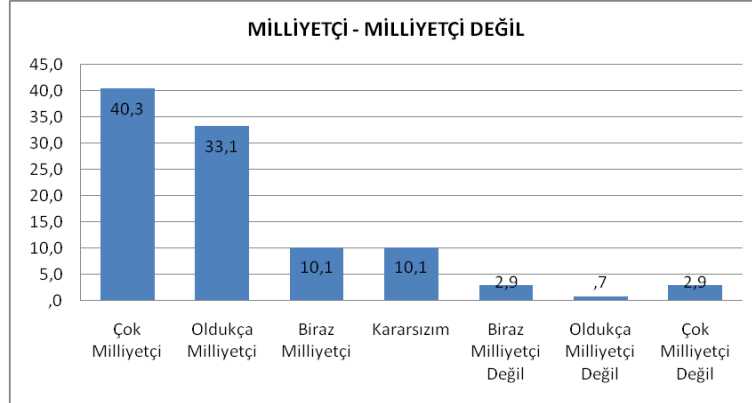
Grafik 26

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 25,1'i Almanları 'merhametli', % 41,1'i ise Almanları 'merhametsiz' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları '**merhametsiz**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'merhametsiz' bulunduğunu söyleyebiliriz. Ancak burada kararsızlık oranı (% 47) çok fazladır.

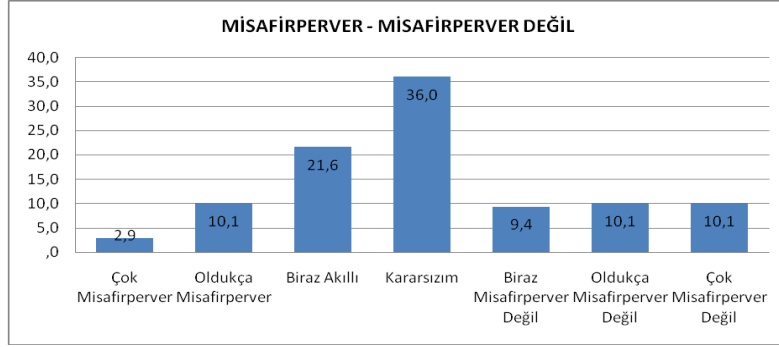
Grafik 27

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 82,1'i Almanları 'ırkçı', % 8,6'sı ise Almanları 'ırkçı değil' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları '**ırkçı**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'ırkçı' bulunduğunu söyleyebiliriz.

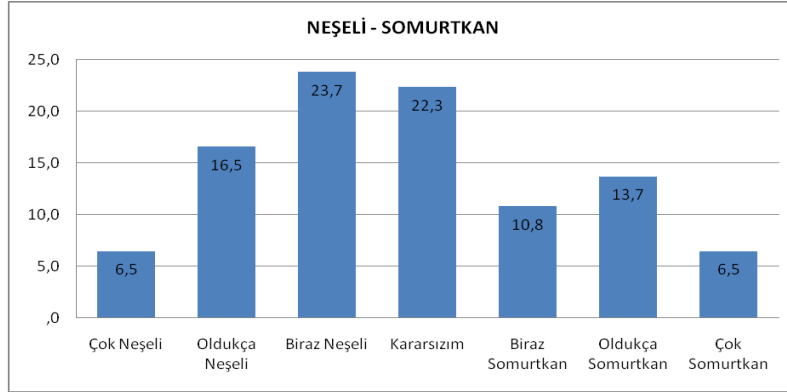
Grafik 28

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 83,5'i Almanları 'milliyetçi', % 6,5'i ise Almanları 'milliyetçi değil' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları '**milliyetçi**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'milliyetçi' bulunduğunu söyleyebiliriz.

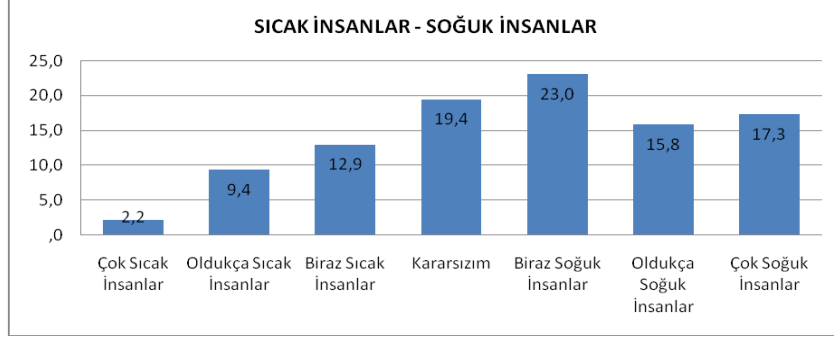
Grafik 29

Yukarıdaki grafikten de anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 34,6'sı Almanları 'misafirperver', % 29,6'sı ise Almanları 'misafirperver değil' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanlar Almanları '**misafirperver**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'misafirperver' bulunduğunu söyleyebiliriz. Bu konuda çalışmaya katılanların kararsızlık oranı (% 36) fazladır.

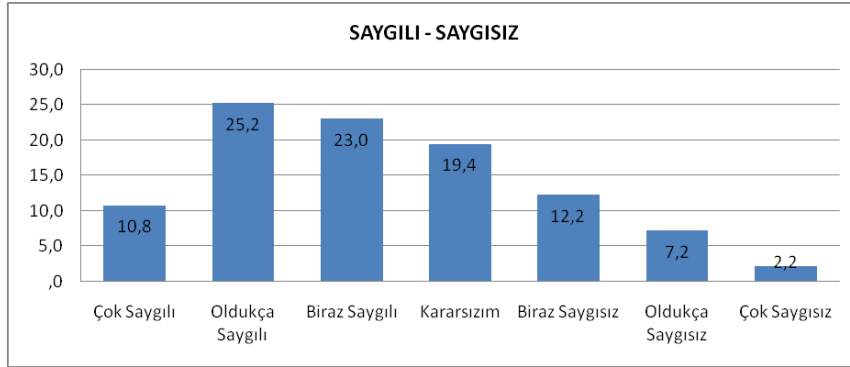
Grafik 30

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 46,7'si Almanları 'neşeli', % 31 ise Almanları 'somurtkan' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları '**neşeli**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'neşeli' bulunduğunu söyleyebiliriz.

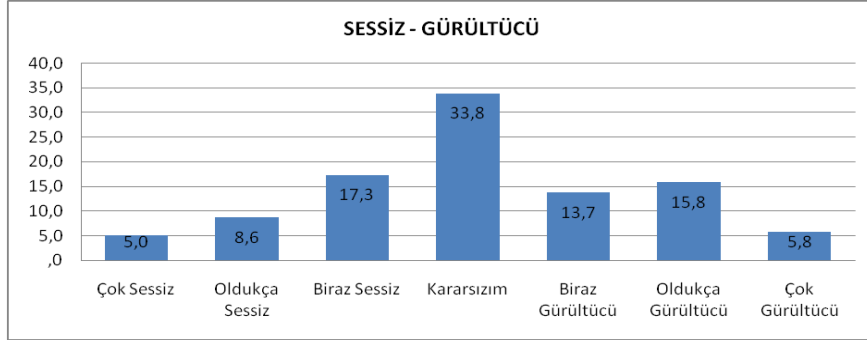
Grafik 31

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 24,5'i Almanları 'sıcak insanlar', % 56,1'i ise Almanları 'soğuk insanlar' olarak bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları '**soğuk insanlar**' olarak bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'soğuk insanlar' olarak bulduğunu söyleyebiliriz.

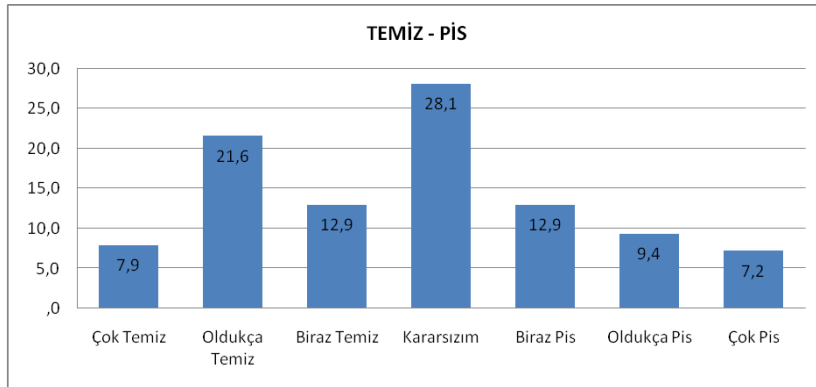
Grafik 32

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 59'u Almanları 'saygılı', % 21,6'sı ise Almanları 'saygısız' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanlar Almanları '**saygılı**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'saygılı' bulduğunu söyleyebiliriz.

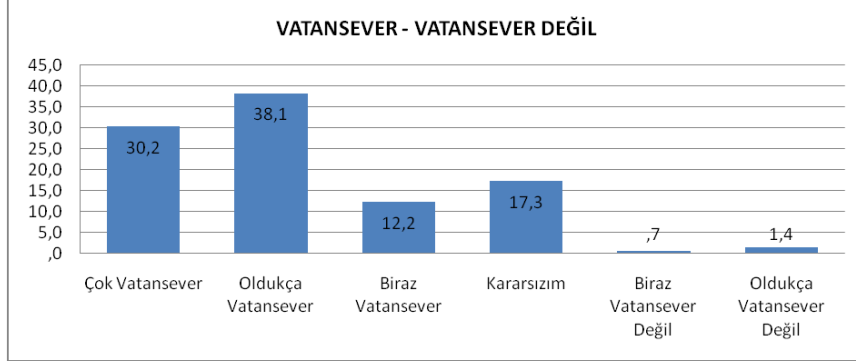
Grafik 33

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 30,9'u Almanları 'sessiz', % 35,3'ü ise Almanları 'gürültücü' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları 'gürültücü' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'gürültücü' bulunduğunu söyleyebiliriz. Burada kararsızlık oranı (% 33,8) fazladır.

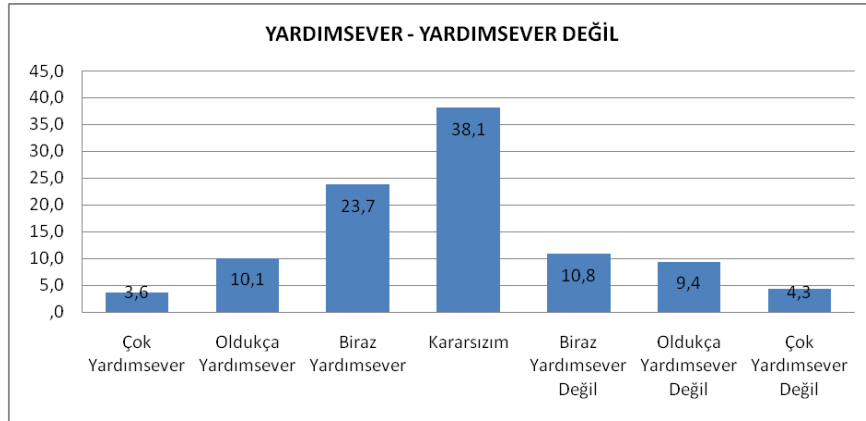
Grafik 34

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 42,4'ü Almanları 'temiz', % 29,5'i ise Almanları 'pis' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanlar Almanları 'temiz' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'temiz' bulunduğunu söyleyebiliriz.

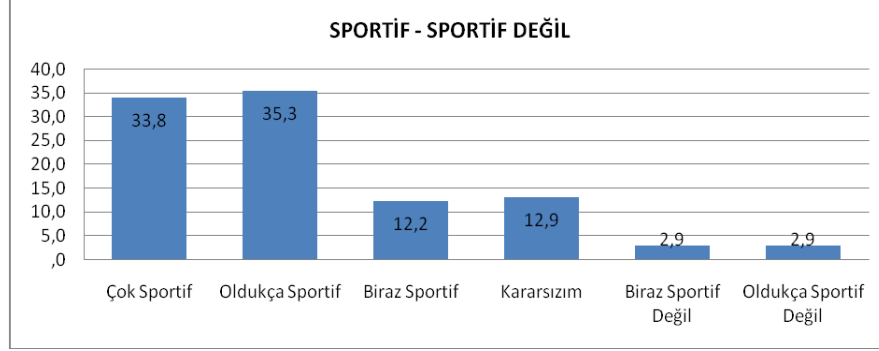
Grafik 35

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 80,5'i Almanları 'vatansever', % 2,1 ise Almanları 'vatansever değil' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları '**vatansever**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'vatansever' bulduğunu söyleyebiliriz.

Grafik 36

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 37,4'ü Almanları 'yardımsever', % 24,5'i ise Almanları 'yardımsever değil' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları '**yardımsever**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'yardımsever' bulduğunu söyleyebiliriz.

Grafik 37

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere, anket çalışmasına katılan öğrencilerin % 81,3'ü Almanları 'sportif', % 5,8'i ise Almanları 'sportif değil' bulmaktadır. Sonuç olarak, çalışmaya katılanların Almanları '**sportif**' bulma oranı yüksektir. Bundan dolayı, çalışmaya katılanların Almanları 'sportif' bulunduğunu söyleyebiliriz.

Sonuç

Bu çalışmaya katılan Cumhuriyet Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı, İngiliz Dili ve Edebiyatı, Tarih ve Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinin erkek ve kız öğrencilerinden toplam 139 kişi, birbirinin zıttı 37 sıfat çiftlerinden şu sıfatları Almanlar için tipik olarak düşünüp (Bkz. Ek: Tablo 1) işaretlemişlerdir:

Akıllı (% 82)	Kibirli (% 53,2)
Aktif/sosyal (% 82)	Kavgacı (% 48,9)
Başarılı (% 88,5)	Bencil (% 62,6)
Cesur (% 51,1)	Duygusal değil (% 41)
Çalışkan (% 90,6)	Cimri (% 43,9)
Doğa/Hayvansever (% 60,4)	Güvenilmez (% 33,1)
Dakik (% 81,3)	Muhafazakar değil (% 35,3)
Demokratik (% 64)	Paraya önem veren (% 83,5)
Disiplinli (% 88,5)	Merhametsiz (% 41)
Dindar (% 39,6)	Irkçı (% 82)
Düzenli (% 74,8)	Soğuk insanlar (% 56,1)
Hoşgörülü (% 37,4)	Gürültücü (% 35,3)
İyi (% 50,4)	
İyimser (% 48,9)	
Kendine güvenen (% 84,2)	
Kibar (% 54,7)	
Kültürlü (% 79,1)	
Milliyetçi (% 83,5)	
Misafirperver (% 34,5)	
Neşeli (% 46,8)	
Saygılı (% 59)	
Temiz (% 42,4)	
Vatansever (% 80,6)	
Yardımsever (% 37,4)	
Sportif (% 81,3)	

Öğrencilerin, Almanlar için tipik olarak düşündüğü bu sıfatlara baktığımızda, Almanlar için daha çok **olumlu** olarak nitelendirebileceğimiz sıfatları işaretlediklerini görmekteyiz. Bu olumlu olarak nitelendirebileceğimiz sıfatlarda ise en yüksek oranları olanlar (Bkz. Ek: Tablo 1) sırasıyla şunlardır:

- Çalışkan (% 90,6)
- Başarılı (% 88,5)
- Disiplinli (% 88,5)
- Kendine güvenen (% 84,2)
- Milliyetçi (% 83,5)
- Akıllı (% 82)
- Aktif/sosyal (% 82)
- Dakik (% 81,3)
- Sportif (% 81,3)
- Vatansever (% 80,6)
- Kültürlü (% 79,1)
- Düzenli (% 74,8)

Öğrencileri, Almanlar için tipik olarak düşünüp seçtiği **olumsuz** olarak nitelendirebileceğimiz sıfatlardan ise en yüksek oranları ise sadece şu iki sıfat almaktadır:

- Paraya önem veren (% 83,5)
- Irkçı (% 82)

Sonuç olarak, bu araştırmadaki çalışma grubumuz olan Alman Dili ve Edebiyatı, İngiliz Dili ve Edebiyatı, Türk Dili ve Edebiyatı ve Tarih bölümü 4. sınıf olan 139 öğrencilerinin, Alman halkı için tipik olarak düşünüp işaretlediği sıfatlara baktığımızda daha çok olumlu olarak nitelendirebileceğimiz sıfatları işaretlediklerini görmekteyiz. Bu da bize, bu öğrencilerinin Almanlara yönelik olumlu kalıp yargılarının bulunduğunu göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Apeltauer, Ernst: “Körpersprache in die schulischen Erziehung”, In: **Pädagogische und fachdidaktische Aspekte nonverbaler Kommunikation**, Rosenbusch, Heinz S.; Schober, Otto (Hrsg.), Schneider Verlag, Hohengehren, 1995, s. 100-166.
- Balcı, Ali: Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler, TDFO Bilgisayar-Yayıncılık, Ankara, 1995.
- Bock, Hans Manfred: “Landeskunde und sozialwissenschaftlicher Landervergleich”, In: **Jahrbuch Deutsch als Fremdsprache**, Heft 6, Groos Verlag, Heidelberg, 1980, s.149-160.
- Bußmann, Hadumod: **Lexion der Sprachwissenschaft**, 1. Auflage, Kröner Verlag, Stuttgart, 1983.
- Donec, Pavel: “Landeskunde und Linguolandeskunde in der interkulturellen Kommunikation”, In: **Deutsch als Fremdsprache**, Heft 4, 28.Jahrgang,

- Zeitschrift zur Theorie und Praxis des Deutschunterrichts für Ausländer, Herder Inst. (Hrsg.) Langenscheidt, 1991, s. 222-226.
- Dorfmueller-Karpusa, Ekatherini: "Bikulturalität: Belastung oder Privileg?", In: **Die multikulturelle Gesellschaft: Der Weg zur Gleichstellung?**, Kürşat-Ahlers, H. Alçin (Hrsg.)Verlag für interkulturelle Kommunikation, Frankfurt/Main, 1992, s. 168-183.
- Drosdowski, Günter: **Der Duden in 12 Bänden. DUDEN Fremdwörterbuch**, Band 5, Dudenverlag, Mannheim-Leipzig- Wien- Zürich, 1990.
- Esser, Frank: "Veränderungen in den Selbst- und Fremdbildern der Spanier, Engländer und Deutschen. Eine Umfrage unter Studenten", **Kultur, Mentalität, nationale Identität, referatew des I. Hildesheimer Kolloquiums zur Interkulturellen Kommunikation**, Jürgen Beneke (Hrsg.) 31. Mai 1990, Dümmlers Verlag, Bonn: Fred, 1992, s. 35–70.
- Fischer, Lorenz; Wiswede, Günter: **Grundlagen der Sozialpsychologie**, 2. Auflage, Oldenbourg Verlag, München, 1997.
- Guan, Shijie: **Interkulturelle Kommunikation**, Verlag der Beijing-Universität, Beijing, 1995.
- Harlak; Hacer: **Önyargılar. Psikososyal Bir İnceleme**, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2000.
- Hexelschneider, Erhard: "Das Fremde und das Eigene als Grundkomponenten von Interkulturalität", In: **Jahrbuch Deutsch als Fremdsprache**, Band 14, Wierlacher, Alois; Eggers, Dietrich; Engel, Ulrich; Krumm, Hans-Jürgen u.a. (Hrsg.), Iudicium Verlag, München, 1988, s. 127-136.
- Karasar, Niyazi: **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, 19. Baskı, Nobel Yayınları, Ankara, 1994.
- Kartarı, Asker: **Farklılıklarla Yaşamak. Kültürlerarası İletişim**, Ürün Yayınları, Ankara, 2001.
- Lüger, Heinz-Helmut: **Routinen und Rituale in der Alltagskommunikation**, Fernstudieneinheit 6, Hosch, Wolfram (Hrsg.), Langenscheidt, Berlin, 1993.
- Metin, Mehmet: **Ausländerstereotypen in der Sprache**, Europäische Hochschulschriften, Band 22, Peter Lang Verlag, Frankfurt: Main, 1990.
- Neuner, Gerd; Scherling, Theo; Schmidt, Reiner; Wilms, Heinz: **Deutsch aktiv Neu. Lehrbuch 1B. Ein Lehrbuch für Erwachsene**, Langenscheidt, Berlin-München, 1991.
- Quasthoff, Uta M.: **Soziales Vorurteil und Kommunikation. Eine sprachwissenschaftliche Analyse des Stereotyps**, Fischer /Athenäum Taschenbuch Verlag, Frankfurt: Main, 1973.
- Quasthoff, Uta M.: "Sprachliche Bedeutung, soziale Bedeutung und soziales Handeln: Stereotype aus interkultureller Sicht", **Konfrontative Semantik**, Müller, Berndt Dietrich (Hrsg.), Lexika Verlag, Weil der Stadt, 1981, s.75–94.
- Quasthoff, Uta M.: "Linguistic prejudice / stereotype", In: **Handbuch der Soziolinguistik – Handbook of Sociolinguistics**, Ammon, Ulrich / Norbert Dittmar / Klaus Mattheier (Hrsg.), De Gruyter, Berlin, New York, 1987, s. 785-799.
- Redder, Angelika: " 'Stereotyp'- eine sprachwissenschaftliche Kritik", In: **Jahrbuch Deutsch als Fremdsprache**, Band 21, Wierlacher, Alois; Eggers, Dietrich; Kelletat, Andreas F. U.a. (Hrsg.), Iudicium Verlag, München, 1995, 311 -329.

Reisinger, Klaus; Stangl, Andrea: **Österreich- BetrACHTUNGen I. Materialien zur österreichischen Landeskunde für den Unterricht aus Deutsch als Fremdsprache**, Band I, Dachs Verlag, Wien, 1992.

Schaff, Adam: **Stereotypen und das menschliche Handeln**, Europaverlag, Wien-1980.

Schönbach, Peter; Gollwitzer, Peter; Stiepel, Gerd; Wagner, Ulrich: **Education and Intergroup Attitudes**, Academic Pres, London, 1981.

Wenzel, Angelika: **Stereotype in gesprochener Sprache. Form, Vorkommen und Funktionen in Dialogen**, Max Hueber Verlag, München, 1978.

Wierlacher, Alois: **Kulturthema Fremdheit. Leitbegriffe und Problemfelder kulturwissenschaftlicher Fremdhheitsforschung**, Iudicium Verlag, München, 1993.

EK - Tablo 1: Birbirine zıt 37 sıfat çifti verileri

SIFAT	YÜZDE	KARARSIZ (%)	YÜZDE	SIFAT
Akıllı	82,0	10,1	7,9	Aptal
Alçak Gönüllü	20,9	25,9	53,2	Kibirli
Aktif/Sosyal	82,0	10,1	7,9	Pasif/Asosyal
Barışsever	24,5	26,6	48,9	Kavgacı
Başarılı	88,5	7,9	3,6	Başarısız
Bencil	62,6	24,5	12,9	Bencil Değil
Cesur	51,1	25,9	23,0	Korkak
Çalışkan	90,6	4,3	5,0	Tembel
Doğa/Hayvan Sever	60,4	31,7	7,9	Doğa/Hayvan Sever Değil
Dakik	81,3	15,8	2,9	Dakik Değil
Demokratik	64,0	22,3	13,7	Demokratik Değil
Disiplinli	88,5	7,9	3,6	Disiplinsiz
Dindar	39,6	35,3	25,2	Dindar Değil
Duygusal	21,6	37,4	41,0	Duygusal Değil
Düzenli	74,8	15,8	9,4	Düzensiz
Eli Açık	18,0	38,1	43,9	Cimri
Güvenilir	26,6	40,3	33,1	Güvenilmez
Hoşgörülü	37,4	29,5	33,1	Hoşgörüsüz
Muhafazakar	30,9	33,8	35,3	Muhafazakar Değil
İyi	50,4	24,5	25,2	Kötü
İyimser	48,9	30,9	20,1	Kötümser
Kendine Güvenen	84,2	10,8	5,0	Kendine Güvenmeyen
Kibar	54,7	14,4	30,9	Kaba
Kültürlü	79,1	13,7	7,2	Kültürsüz
Paraya Önem Veren	83,5	10,8	5,8	Paraya Önem Vermeyen
Merhametli	25,2	33,8	41,0	Merhametsiz
İrkçi	82,0	9,4	8,6	İrkçi Değil
Milliyetçi	83,5	10,1	6,5	Milliyetçi Değil
Misafirperver	34,5	36,0	29,5	Misafirperver Değil
Neşeli	46,8	22,3	30,9	Somurtkan
Sıcak İnsanlar	24,5	19,4	56,1	Soğuk İnsanlar
Saygılı	59,0	19,4	21,6	Saygısız
Sessiz	30,9	33,8	35,3	Gürültücü
Temiz	42,4	28,1	29,5	Pis
Vatansever	80,6	17,3	2,2	Vatansever Değil
Yardımsız	37,4	38,1	24,5	Yardımsız Değil
Sportif	81,3	12,9	5,8	Sportif Değil